

BÖLÜM VIII

ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN SONUÇ VE ÖNERİLER

Pamukkale Özel Çevre Koruma Bölgesinin sosyo-ekonomik özellikleri ile bölgede yaşayanların çevreye ilişkin tutum ve davranışlarının belirlenmesi bu araştırmanın amacıdır. Araştırma, durum belirlemeye yönelik tarama modeline göre yapılmıştır. Araştırmanın verileri anket ve derinlemesine görüşme teknikleriyle toplanmış olup, konu ile ilgili daha önce yapılan çalışmaların incelenmesi arşiv tekniği ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evrenini Pamukkale ÖÇK bölgesine giren Akköy ilçesi, Karahayıt beldesi, Pamukkale beldesi, Develi köyü ve Yeniköy köyü nüfusu oluşturmaktadır. Bölge halkı, esnafı, işletmeciler, yerli ve yabancı turistlere anketler uygulanmış ve yerleşim yerlerinin merkezi ve yerel birim en üst düzey idarecileri ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Örneklem sayısı basit tesadüfî örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu araştırmada 462 kişi ile çalışılmıştır.

VIII.1 Sonuçlar

Araştırmaya göre, ÖÇK Bölgesinin demografik özellikleri; eğitim düzeyinin ilköğretim olduğu, buldukları yerleşim biriminde yaşadıkları, yaş ortalamasının 36-45 aralığında bulunduğu, ortalama hane halkı sayısının 3-4 olup, çekirdek aile tipinin yerleştiğini göstermektedir.

Mesleki dağılımda en yüksek oranda turizm işletmeciliği ardından küçük esnaflığın geldiği dikkati çekmektedir. Bölgelere göre bakıldığında hayvancılık ve tarım işletmeciliğinin en fazla Akköy’de oluşu bölge özellikleri ile uyumludur. Turizm işletmeciliği ve küçük esnaflık en fazla Pamukkale ve Karahayıt’ta görülürken tarım ve hayvancılık Yeniköy, Akköy ve Develi’de öne çıkmaktadır.

Anket uygulama sınırlılıkları içinde cinsiyete bağlı değişken tanımlanmadığından örnekleme kadın (%15,2) – erkek (%84,8) oranı eşit tutulmamış ve dolayısı ile anket uygulamaları ağırlıklı olarak erkeklerle yürütülmüştür. Bu nedenle sonuçların cinsiyet bakımından karşılaştırılması anlamlı olmayabilir. Mesleki dağılımda ve çeşitlilikte kadınlara özel bir yön öne çıkmamaktadır.

Örnekleme ikinci bir iş yapma sadece %23,71 oranındadır. Geçimini sağlama %85 oranla mesleği ile yapılmaktadır. %14,29 ise ikinci işle yapmaktadır. Bölge halkının ikinci işi genellikle yaşam koşulları ve birinci işin gereğine uygun olarak gelişmiştir. Örneğin; hayvancılık

yapanların hayvan yemi olarak tarımla uğraşması gibi. Yaşadığı evde termal imkân varsa ev pansiyonculuğu yapması şeklinde ortaya çıkmaktadır.

En fazla üyesi olunan sosyal güvenlik sistemi Bağ-Kur ve SSK olup, bu durum mesleki dağılım ile uyumludur. İlçe olması nedeniyle en fazla emekli sandığı üyesi Akköy'dedir.

Yabancı dil bilme oranlarına bakıldığında ilk sırada %20 ile İngilizce, ikinci sırada %8 ile Almanca gelmektedir. Fransızca bilenler yok denecek kadar azdır. Turizm geçmişi eski olan bu bölgede yabancı dil bilme oranı yetersizliği dikkat çekmektedir.

İşsizlik yönünden bakıldığında yoğun bir işsizlik sorunu olmadığı söylenebilir. Çünkü bölgenin turizm nedeniyle her tür çalışma biçimi mevcuttur (mevsimlik, yarı zamanlı, gündelikli, vb). Ancak, yapılan çalışmada işgücü ile ilgili çalışmalar 18 ve üstü yaş olanlar dikkate alınarak, bölgenin işsizlik oranı %18.19 olarak tesbit edilmiştir. Bu rakamın TÜİK tarafından hesaplanan işsizlik oranı ile karşılaştırılması yanlış olur. Ayrıca araştırmaya katılanlardan aile içi yapılan, hayvancılık, çiftçilik, pansiyonculuk vb. kendi işlerinde çalışanlar yaptıkları işi, iş olarak tanımlamadıklarından, kendilerini işsiz olarak tanıtmışlardır. Dolayısıyla bölgedeki işsizlik oranı da yüksek çıkmıştır. Bir önceki, sosyal güvence ile ilgili soruya verilen cevapta %12 oranında herhangi bir sosyal güvencem yok cevabını verenler dikkate alınır, ortalama olarak, işsizlik oranını destekleyen bir sonuç ortaya çıktığı söylenebilir.

Gelir durumu 750 ve daha az gelire sahip olduğu görülmüştür. Bölge içinde en yüksek gelirli Karahayıt'ta iken en düşük gelirli ise Develi'dedir. Akköy devlet memurları ve görevlilerin bulunduğu, Pamukkale küçük esnafların bulunduğu, Karahayıt ise işletmecilerin yoğun olduğu yerleşim yerleridir.

Gelir değişiminden en fazla etkilenen yer Pamukkale'dir. İkinci sırada Yeniköy gelmektedir. En az etkilenen ise Karahayıt'tır. Meslek dağılımına göre gelirin geçmiş yıllara değişimine yönelik karşılaştırma yapıldığında; değişikliğin artış yönünde olduğunu ifade edenler memurlar (%55), azalış yönünde olduğunu ifade edenler tarım işletmecilerinin tamamı (%100), ikinci sırada ise çiftçiler (%67), değişiklik olmadı şekline ifade edenler ise en yüksek oranda hayvan yetiştiricileri (% 61) olmuştur.

Evlerdeki elektrikli aletlerin durumuna bakıldığında çamaşır makinesinin neredeyse her evde bulunduğu, bulaşık makinesinin su problemi nedeniyle %50 oranında olduğu dikkat çekmektedir. Fakat VCD gösterici ve bilgisayar % 70 oranında evlere girmiş durumdadır. Yeni teknolojinin tüm dünyada olduğu gibi takip edildiğini göstermektedir. Bu durumun bir başka göstergesi de bölgede sabit telefondan çok cep telefonunun bulunduğu gerçeğidir. Elektronik aletler yerleşim yerlerinin gelişmişlikleriyle doğrudan ilgilidir. Örneğin bilgisayar sırasıyla en fazla Pamukkale’de sonra Akköy’de üçüncü sırada Karahayıt’ta bulunmaktadır. Develi ve Yeniköy’de ise yok denecek kadar azdır.

Bölgede yerel gazete olarak bedelsiz dağıtılan Horoz gazetesi okunmaktadır. Bütün yerleşim yerlerinde yerel TV DEHA en fazla izlenen televizyon kanalıdır.

Katılımcıların yarıya yakını su israfının az da olsa (%10 ve daha az) su israfı teknik yetersizlikten dolayı olduğu anlaşılmaktadır. Diğer kesimi ise hiç israf edilmediğini ifade etmiştir.

Bölge halkının kişisel olarak kaplıcadan yararlanmaları sıralamasında en fazla % 62 oranla Karahayıt, ikinci sırada Pamukkale, sonra sırasıyla Yeniköy, Akköy ve Develi gelmektedir. Karahayıt dışındaki yerleşim yerlerinde ikamet edenlerin yararlanma durumu oldukça düşük oranda olduğu görülmüştür.

ÖÇK Bölgesinde Karahayıt dışından gelenler daha çok sağlık amacıyla olmak üzere, stres atma, dinlenme vb. amaçlar doğrultusunda yararlandığını ifade etmişlerdir. Karahayıt halkı ise; sıcak su, ısınma vb. ihtiyaçlar için de kullanmaktadır.

ÖÇK Bölgesinde yaşayanlarda rastlanan rahatsızlıklar; astım, bel fıtığı, diyabet, baş ağrısı, romatizmal hastalıklar, tansiyon hastalıkları ve ortopedik rahatsızlıklar öne çıkan sağlık sorunları olarak ifade edilmiştir.

Bel fıtığı, boyun fıtığı, kireçlenme, kısmen ortopedik rahatsızlıklar, romatizmal hastalıklar, cilt rahatsızlıkları ve siyatik hastalıklar için genelde sıcak suyun şifalı geldiği ifade edilmiştir. Pamukkale’de var olan beyaz suyun; diş çürükleri, cilt hastalıkları, mide rahatsızlıkları, göz alerjisine ve sivilceye iyi geldiği dile getirilmiştir.

Kaplıca hastalık ya da rahatsızlıklarından dolayı kaplıcadan yararlanmayanların %68,9'unun yararlanmak isteyebileceği ifade edildi.

Turistle karşılaşma oranı Pamukkale ve Karahayıt'ta yüksektir. Develi, Yeniköy ve Akköy'de daha az karşılaştığı ifade edilmiştir. Katılımcıların buldukları yerlerde %33,64 oranında turistlerle karşılaştıkları, %22,02 ile hiç karşılaşmadıklarını bildirmişlerdir.

Yerleşim yerine göre katılımcıların buldukları yerlerde en çok Pamukkale beldesinde %85 oranında genellikle turistlerle karşılaştıkları ve en az ise % 56 ile Yeniköy köyünde hiç karşılaşmadıkları ifade edilmiştir.

Bölge turizminin iyiye gideceğini düşünenler en fazla Karahayıt'ta iken kötüye gideceğini düşünenler ise en fazla Pamukkale'de bulunmaktadır. Yeniköy bu konuda kararsızdır. Develi iyiye gideceğini düşünenlerde ikinci sıradadır. ÖÇK bölgesindeki konumu bölge turizminden olumlu beklenti oluşturmaktadır. Karahayıt beldesi en yüksek düzeyde (%68) iyimser görüş beyan etmişlerdir. Pamukkale beldesinde ise tam tersi olarak kötüye gidecek (%62) görüşü öne çıkmaktadır. Yeniköy'de ise %26 ile fikrim yok cevabını vermişlerdir.

Bölge yerleşim yerlerinin gelişmişlik düzeyine ilişkin görüşlerde, Akköy ilçesinin %72 ile en yüksek oranda gelişmemiş ve Karahayıt beldesinde ise %47 oranında en yüksek oranda gelişmiş olduklarını ifade etmişlerdir.

Turizmin bölgeyi etkilemesi Yeniköy'de %85 oranla hiç etkilemediği yönünde ilk sırada iken, Akköy ise ikinci sırada bölgelerini hiç etkilemediğini düşünmektedir. Turizmin her yönüyle olumlu etkilediğini düşünenler açısından Karahayıt birinci sırada, Develi ikinci sırada, Pamukkale üçüncü sıradadır.

Turizmin ne tür bir değişiklik sağladığı hakkında Yeniköy ve Akköy hiç etkisi yok derken her yönüyle olumlu etkilemiştir diyenler Karahayıt'tadır.

Bölgenin zenginlikleri ilk sırada sıcak su olarak Karahayıt'ta ifade edilirken, ikinci sırada sit alanı ve travertenleri ile Pamukkale gelmektedir.

İşletmecilik eğiliminde Pamukkale’de turizm eğilimi yüksek iken, Karahayıt ikinci sırada gelmektedir. En düşük eğilim Develi’dedir. Akköy ise seracılık istemektedir.

İkamet ettiği yerde işletmecilik yapmayı düşünenlerin oranı %60 civarında olduğu söylenebilir. Yerleşim yerine göre ikamet ettiği yerde işletmecilik yapmak isteyenlerin sırasıyla; Pamukkale beldesi, Karahayıt beldesi ve Yeniköy köyü olmuştur.

İşletmecilik yapmak isteyenlerin alanlarına göre dağılımına bakıldığında turizme yönelik çok değişik alanlarda işletmecilik yapma eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır. Pansiyon işletmeciliği başta olmak üzere, seracılık, otel işletmeciliği vb. alanlar cazip gelmektedir.

Turizme yönelik; turizm işletmeciliği, turizm ve seracılık, otel işletmeciliği, pansiyon işletmeciliği, restoran vb. alanlar öne çıkmıştır. Halen işletmecilik yapanlar ise; işletmenin kapasitesini artırmayı düşündüklerini ifade etmişlerdir. Kısmen tarım ve hayvancılık sektörlerinde işletmecilik yapmayı düşünenler de olmuştur. Bunun dışında turizme yönelik; esnaf, market, bakkal, kuaför gibi değişik iş alanları ifade edilmiştir.

Özellikle Pamukkale’ye gelen turistlerin giriş-çıkış kapılarının (Kuzey ve Güney giriş kapıları), mevcut haliyle, Pamukkale’ye hiçbir katkı sağlamadığı düşünülmektedir (%79). Pamukkale’ye gelen turistlerin şehri gezebilmesi ve alışveriş yapabilmesi için en uygun duraklama ve otopark alanı olarak şehir merkezine yakın bir yerde, örneğin polis noktası ve gölet civarında olabileceği ifade edilmiştir. Yeniköy ise Güney kapısı yakın olduğundan uygun görüş beyan edilmiştir (%55). Yine Karahayıt beldesi Kuzey kapısı’nın yakın olmasından dolayı olumlu görüşlerini bildirmişlerdir (%42).

Yerleşim yerlerine göre gelişebilecek sektörler ve alanlar sorulduğunda; Karahayıt’ta turizm işletmeciliği, Pamukkale’de turizm işletmeciliği ve seracılık, Akköy’de yine seracılık gelişebilecek sektör ve alanlar olarak öne çıkmaktadır.

Yerleşim yerine göre, Karahayıt (%58) ve Pamukkale (%53) beldelerinde ankete katılanların buldukları yerin ekonomik açıdan en çok turizm işletmeciliği ve Akköy ilçesinde (%30) sıcak su ile seracılık yaparak gelişebileceği ifade edilmiştir.

ÖÇK bölgesinde sıcak suyun mevcut kullanımının %32 oranında düzensiz kullanıldığı, %16 ile

normal ve %15 ile israf edildiği yönünde görüş bildirilmiştir. Yerleşim yeri dikkate alındığında, ÖÇK bölgesinde sıcak suyun mevcut kullanımının, Karahayıt beldesi dışındaki tüm yerleşim yerleri israf ve düzensiz kullanımına ilişkin görüşlerini ifade etmişlerdir.

Karahayıt dışındaki yerleşim yerleri, ÖÇK bölgesinde kaplıca suyunun bölge içinde dağıtılmasına olumlu bakmaktadır. ÖÇK Bölgesindeki sıcak su potansiyelinin, bölgedeki tüm yerleşim alanlarının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde planlı ve tek elden dağıtılması konusunda %84.40 ile iyi olur şeklinde bir görüş ortaya çıktığı görülmüştür. İyi olmaz diyenlerin oranı ise %8.26'dır. Karahayıt beldesinde iyi olmaz diyenlerin oranı %42 olması dikkat çekicidir.

Yerleşim yerleri turizm nedeniyle tamamen olumsuz etkilenmektedir diyenler Akköy'de ilk sırada yer almaktadır. Yerleşim yerine göre turizm sektörünün gelişmesiyle tarımsal sektörünün olumsuz etkilendiğini ifade edenlerin oranı Akköy ilçesinde ve Karahayıt beldesinde en yüksek olmasının yanında, buna hiç katılmayanların oranı Develi köyünde %61'dir.

Yerleşim yerine göre en yüksek oranda Akköy ilçesinde %60 sıcak ve soğuk su kaynaklarının kirlendiğine tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Develi köyünde ise bu fikre hiç katılmayanların oranı en yüksek (%34) olmuştur.

Yerleşim yeri dikkate alındığında, Akköy ilçesindeki katılımcıların %70'i sıcak ve soğuk su kaynaklarının azalmakta olduğunu bildirmişlerdir. Pamukkale beldesi ile Develi ve Yeniköy köyünde bu fikre katılmayanların oranı %25 civarında olmuştur.

Gelenek ve göreneklerin zarar gördüğünü ifade edenlerin oranı yaklaşık %63,5 civarındadır. Katılmayanların oranı ise %29 civarındadır.

Yerleşim yeri bakımından gelenek ve göreneklerin zarar gördüğünü ifade edenlerin oranı Akköy ilçesinde en yüksek oranda %67'dir. Katılmayanların oranı ise %47 ile Develi köyündedir.

Yerleşim yerine göre, doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerin zarar gördüğünü düşünenlerin oranı en yüksek (%64) Akköy ilçesinde, hiç katılmıyorum diyenler ise en çok (%42) Develi köyünde olduğu görülmüştür.

Yerleşim yerine göre, Akköy ilçesinden katılımcıların %57'si çevre kirliliğinin artmakta

olduğuna tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Hiç katılmadıklarını ifade edenler en yüksek oran ile %41 Yeniköy köyünde tespit edilmiştir.

Yerleşim yerine göre, bu anket uygulanmadan önce ÖÇÇK ve Pamukkale ÖÇK bölgesi hakkında bilgisi olmayanların oranı en yüksek (%82) Akköy ilçesinde, bilgisi olan ise en yüksek oranda (%57) Pamukkale beldesi olarak belirlenmiştir.

Ankete katılanlar, ÖÇKK'nın %57.75 oranında sorunları çözebileceğini ifade etmişlerdir. Yerleşim yerine göre, katılımcılar, Karahayıt beldesi hariç ÖÇKK'nın sorunları çözebileceği ifade edilmiştir. Karahayıt beldesinde diğer yerlere göre en yüksek oranda (%43) sorunların ÖÇKK tarafında çözülebileceğine inanılmamaktadır. Bu soru tüm yerleşim birimlerine göre ortalama %10 ile cevapsız bırakılmıştır.

Yerleşim yeri bazında da katılımcıların genel olarak, belediye hizmetlerden her alanda yararlanmak istediklerini yüksek oranlarda belirtmişlerdir. Yerleşim yerine göre, katılımcıların Yeniköy köyü (%66) ve Akköy ilçesinde (%64) en yüksek oranlarda olmak üzere diğer yerleşim birimlerinde de belediye hizmetlerinin hepsinde sorun yaşadıklarını belirlenmiştir. Karahayıt beldesinde %13 oranında su sorunu, Pamukkale'de ise %10 ile sosyal-kültürel ve sportif alanlarda sorunlar öne çıkmaktadır.

Yerleşim yerine göre, işletmenin ya da ikamet edilen yerin genellikle depreme dayanıklı olduğu düşünülürken, en yüksek oranda dayanıklı olduğunu düşünen yerleşim yeri Karahayıt beldesi olmuştur.

Çalışmada örneklem grubunun neredeyse tamamı planlı yapılaşma olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Evlerin planlı yapılması, 18.maddeye uyulması, güvenilir ve sağlam binaların inşa edilmesi, planlamaya uyulması yönünde beklentilerin olduğu dikkati çekmektedir. Eleştirilerde ise “gelişigüzel pansiyonculuğa dur denmeli”, “ÖÇKK öncesi sorunlu idi, şimdi yok”, “çalışmalarla daha iyi olabilir” gibi ifadeler mevcuttur. Bu ifadeler bölgedeki düzensiz yapılaşmanın ÖÇKK'nın da etkisiyle daha düzenli ve planlı hale getirilebileceği yönündedir.

ÖÇK Bölgesinde yerleşim yerlerine göre bakıldığında Karahayıt'ta plansız yapılaşmanın bulunduğu ve kat sorunu öne çıkarken, Pamukkale'de düzensiz yapılaşma ve görüntü kirliliği

üstünde durulmuştur. Akköy’de ise çarpık kentleşme olduğu vurgulanmıştır. Develi’de 18. maddenin uygulanması öne çıkarken, Yeniköy’de ise plansız yapılaşma olduğu belirtilmiştir.

Yöre halkının turizm ile ilgili önerileri ise şunlardır: “turistik tesis yapma”, “çevreyi düzenleme”, “çevre temizliği”, “sıcak su sondajı”, “örf ve adetleri koruyacak çevre düzenini bozmadan uygulamalar yapmak”, “Pamukkale’ye giriş ücretini kaldırmak”, “yolların yapımı”.

Bölgede yaşayanların bölgenin termal turistik bir bölge oluşunun farkında olduğunu ve bu özelliğin öne çıkarılması ya da daha iyi yararlanılabilmesi olanağını sağlayacak düzenlemelerin neler olduğunu ifade etmişlerdir. Bu soruya verilen cevaplardan hâlihazırda çevrenin korunmasının ve turizmden beklenen gelirin yeterli olmadığı, termal yönden tanıtımının yapılamadığı gibi turizmi geliştirmeye ve dolayısı ile iş imkânını, yaşam refah düzeyini artırmayı bekledikleri söylenebilir.

Karahayıt beldesinde turizmi canlandırmak için sosyal yerler açmak, turistlerin daha fazla alışveriş yapmalarını düzenleyecek önlemler almak, Pamukkale’de ise travertenlerin halka açılması, çevre düzenlemesi, yeşil alanlar, kültürel değerlerin korunması, sıcak suyu getirerek turizmi canlandırmak gibi düzenlemeler istenmektedir. Akköy’de “turizmi geliştirmek ve Akköy’e turistleri getirmek” en önemli istektir. Develi ve Yeniköy’de kendilerine turizmden fayda getirecek düzenleme isteğine sahiptirler.

Yöre halkına göre ilçede/köyde en önemli sorunlar şunlardır: Evlere gelen su, sulama suyu, kanalizasyon, ulaşım, yol, çöp sorunu, çevre düzenlemesi. Karahayıt’ta su sıkıntısı, çevre temizliği ve sıcak suyun kesilme endişesi öne çıkarken, Pamukkale’de sıcak suyun Pamukkale’ye getirilmesi ve çöplerin toplanması, turistlerin günübirlik gelmesinin önlenmesi, bölgeye yapılan turların faydalı olmasını sağlamak, turistin konaklamasını sağlamak, sıcak suyun dağıtımını, yönetim sorunu öne çıkan sorunlardır. Akköy’de ise içme suyu sorunu, çevre temizliği ve yol sorunu dile getirilmiştir. Yeniköy ve Develi’de ise yine içme ve sulama suyu, çevre temizliği şikâyet edilen konulardır.

ÖÇK bölgesinde en önemli çevre problemi; çöp sorunu, temizlik, sulama suyu, ÖÇKB alanındaki tarım arazisini işletememe, görüntü kirliliği, çevre düzenlemesi, ağaçlandırma, plansız yapılaşma, turizm kalitesi düşüklüğü, termal suyun bilinçsiz kullanımı, yolların yetersizliği

önemli sorunlar olarak dikkati çekmektedir. Bütün yerleşim yerlerinde ortak olan ve vurgulanan çevre problemi temizlik, çöp ve yeşil alan sorunudur.

Sorunların çözümü için genel olarak sırasıyla; ÖÇK, Belediye, Turizm Bakanlığı, Valilik, Devletin gerekli önlemleri alabileceği belirtilmiştir. Yerleşim yerine göre ise Akköy’de Turizm bakanlığı ve Çevre Bakanlığı, Karahayıt’ta Belediye, Pamukkale’de Çevre bakanlığı, Develi ve Yeniköy’de ise ÖÇKK ağırlıklı olarak öne çıkmıştır. ÖÇKK sorunlara çözüm getirebilir diyenler çoğunlukta olup, “halkla beraber çalışılırsa başarılı olur” öne çıkmaktadır. ÖÇK Belediye ile beraber çalışırsa diyenler de bulunmaktadır. Buna karşı ÖÇKK’ya olumsuz bakanlar ise sadece belediyenin çözüm getirebileceğini ileri sürmektedir.

Bölgeye ilişkin sorun ve düşünceler şöyledir: kanalizasyon yapılmalı, STK’lar çalışmalı, gençlere iş imkânı sunulmalı, turizm yüksek okulu ve lisesi açılmalı, ağaçlandırmaya önem verilmeli, bölge turizminin gelişmesi için paket tur programları kaldırılacak şekilde düzenlemeler yapılmalı derken, bölgenin geneli için çevre düzenlemesi, Karahayıt’ta çıkan kırmızı suyun Pamukkale’ye getirilerek orada da kaplıca turizminin canlandırılması beklentisi bulunmaktadır. Özellikle tur organizasyonlarıyla yapılan turizmin hâlihazırda bölgeye faydasız durumunu değiştirecek yasal düzenleme yapılacağı beklentisi içerisindedir.

Pamukkale ÖÇK Bölgesi sosyo ekonomik ve sosyo kültürel gelişmişlik düzeyleri, ekonomik gelir, eğitim, mesleki durum, ev aletlerinin kullanım durumu, gazete okuma, TV izleme ve turizme bakış açısı bakımından değerlendirildiğinde; Karahayıt, Pamukkale, Akköy, Develi, Yeniköy olarak sıralamak mümkündür.

İşletmecilere ilişkin sonuçlara gelince; Akköy ilçesinde %58 ile ahır hayvancılığı ve %48 ile tarım işletmeciliği yapıldığı; Karahayıt beldesinde %64 ile pansiyonculuğun öne çıktığı ve Pamukkale beldesinde ise %48 ile pansiyon %24 ile otelcilik işletmeciliği yapıldığı görülmüştür. Gelir düzeyi bakımından sıralama; Akköy ilçesi, Karahayıt beldesi, Pamukkale beldesi, Yeniköy köyü ve Develi köy gibi olduğu söylenebilir.

İşletme türlerine göre suyun ruhsatsız kullanılması; seracılıkta tamamı, ahır hayvancılığında %78, tarımda %25, pansiyonda %24 ve ev pansiyonunda %17 olduğu söylenebilir.

Tarım sektörü dışında diğer işletmelerde büyük oranda talepleri karşılayacak düzeyde faaliyet gösterdiği görülmektedir. Seracılıkta ise tamamıyla talepleri karşılayamadıkları anlaşılmaktadır.

İşletmelerde karşılanamayan taleplerin nedenlerine bakıldığında; Karahayıt'ta, sıcak suyun azalması ve belediye tarafından dağıtımı yapılan sıcak suyun zaman zaman kesilmesinden dolayı sorunlar yaşanmaktadır. Pamukkale'de, turistler sıcak su olmadığından günü birlik konaklaması ya da hiç konaklamaması en büyük nedendir. Buna bağlı olarak, turizm sektöründeki işletmeler maddi sıkıntı yaşamaktadır. Sıcak su talebi karşılanamadığından seracılık yeterince verimli yapılamamaktadır. Akköy'de ise ekonomik nedenler ve imkânsızlıklar dile getirilmiştir.

Otel işletmeciliği yapanlar (%64), tarım sektöründe faaliyet gösterenler (%62), pansiyonculuk yapanlar (%40), ahır hayvancılığı yapanlar (%38) ve ev pansiyonculuğu yapanlar (%33) turizm sektörü dışında yatırım yapmayı düşündüklerini ifade etmişlerdir. Seracılık yapanların tamamı, ev pansiyonculuğu, ahır hayvancılığı ve diğer sektörlerden oldukça yüksek düzeylerde turizm sektöründe faaliyet yapmayı düşündükleri söylenebilir. Diğer yatırım yapılması düşünülen alanlar ise;

- Büyükbaş hayvancılık, besicilik, balıkçılık
- Tarım, çiftçilik, seracılık, sıcak su ile seracılık, organik tarım
- Fabrika, giyim mağazası, inşaat sektörü
- Pansiyonculuk
- Tekstil, ticaret, toptan gıda,
- Mevcut işletmenin kapasitesini artırmak gibi görüşler ifade edilmiştir.

Her üç yerleşim yerinde de kredi imkânlarının sağlanması durumunda yatırım yapılabileceği belirgin bir şekilde ifade edilmiştir. Karahayıt'ta kendi imkânlarıyla ya da mevcut haliyle yeterli şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir. Ancak, Karahayıt'ta farklı yaklaşımlar öne sürenlerin fazlalığı dikkat çekmektedir. İşletmecilik türlerine göre de aynı şekilde kredi imkânları sağlanarak yatırım yapmayı düşündükleri görülmektedir. Diğer görüşünü ifade edenlerin sıcak su gelmesi durumunda yatırım yapacaklarını ifade etmişlerdir.

Suyun tahlil durumu: En yüksek değerle %65 ile Akköy ilçesinde, işletmede kullanılan suyun tahlil edildiği ve %48 ile Pamukkale ilçesinde edilmediği görülmektedir.

Atık su durumu: Pamukkale beldesinde atık suyun tamamı kanalizasyona, Karahayıt beldesinde atık suyun %17'si ve Pamukkale beldesinde ise %7'si doğrudan toprağa karıştığı ifade edilmiştir.

Suyun denetimi ve dağıtımı: Bölgede sağlık turizmi amacıyla kullanılan suyun denetimi ve dağıtımı, Karahayit beldesinde çoğunlukla (%56) şuan ki halinden memnun olduğu; Akköy ilçesi ve Pamukkale beldesinde ise çoğunlukla (%78 ve %84) suyun merkezi sistemle dengeli dağıtımını sağlanması gerektiği ifade edilmiştir.

Geçmiş yıllara göre kaplıca suyunda önemli bir değişiklik olmadığını en yüksek oranda (%69) Pamukkale beldesi ve su miktarında azalma olduğunu en yüksek oranda (%64) ise Akköy ilçesi belirtmiştir.

İşletmelere ilişkin kredi talebi: İşletmeye ilişkin herhangi bir kurumdan/kuruluştan kredi talebinde bulunma durumu en çok (%85) Karahayit beldesinde ve en az ise Pamukkale beldesinde olduğu görülmüştür.

Kredi desteği alınan kurumlar/kuruluşlar: Bankalar; Ziraat Bankası, Garanti Bankası, Yapı Kredi Bankası, T. Kalkınma Bankası, Denizbank, Vakıfbank, Esnaf Kooperatif, Esnaf Kefalet, TARIŞ, Tarım Kredi Kooperatifi, Teşvik için Tarım İl Müdürlüğü, Belediye, ÖÇKK, Turizm Bakanlığı olup, denetim yapan kurumlar yine yukarıda adı geçen kurumlar ifade edilmiştir. Bunların yanında denetim yapan kurumlar/birimler ve denetleme zamanı ise; kredi alınan bankalar, belediyeler, Çevre Sağlık İl Müdürlüğü-Sağlık Ocağı, Turizm İl Müdürlüğü, Tarım İl Müdürlüğü / Tarım İlçe Müdürlüğü / Veteriner - Yıllık, Emniyet, Jandarma, İl Özel İdare, Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Maliye, Sigorta - her yıl, Tarım Bakanlığı, Gıda Kontrolü / her ay, TARIŞ. olarak ifade edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre sadece Akköy ilçesinde tüm işletmelerin, herhangi bir kurum tarafından denetlendiği belirlenmiştir.

İşlemenin yasal dayanağı bakımından ruhsatlı olanların en yüksek oran (%96) ile Pamukkale ilçesinde olduğu, %19 oranında ise Karahayit beldesinde ruhsat olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılanlardan işletmenin verimli çalıştığını ifade edenlerin en yüksek oranı (%62) Karahayit beldesinde, verimli çalışmadığını söyleyenler ise en yüksek oranda (%71) ile Pamukkale'de olmuştur.

Verimli çalışmadığını düşünenlerin gerekçeleri: Karahayit'ta, turları bir kaç grup olarak ağırlama imkânının olmaması, turizm sektörü mevsimlik olması, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim

ayları dışında turizm sektörünün duraklaması, yatak sayısında artış sağlanmaması, profesyonel işletmeciliğin bulunmaması, planlı ve düzenli yapılaşma ile şehircilik anlayışının olmayışı. Pamukkale’de, turistlerin gelmemesi, günübirlik turlar ve konaklamanın olmaması, sıcak suyun olmayışı, travertenlerin halkın dolaşımına kapalı olması, turizmin mevsimlik olması, turların turizmi istedikleri gibi yönlendirmesi. Akköy’de, su yetersizliğinden dolayı tarımda yaşanan sorunlar, hayvancılıkta yeterli düzeyde ekonomik katkı sağlamaması.

İşletme kapasitesini yeterli görenlerin en yüksek oranı (%33) Akköy ilçesinde, imkân veriliği ölçüde artıracığını düşünenlerin en yüksek oranı (%49) Karahayıt beldesinde ve şuan işletmesinde kapasite artırımını düşünmeyenlerin oranının en yüksek olduğu yerleşim yeri ise Pamukkale olduğu görülmüştür.

İşletmelerin kapasitesini büyük oranda kredi imkânları sağlanarak artırmabileceklerini ifade etmişlerdir.

Her üç yerleşim yerinde de işletmelerinin kapasitesini maddi imkânsızlıklardan dolayı artırmayı düşünmedikleri ifade edilmiştir.

Her üç yerleşim yerinde de karşılanmayan, eksik, yetersiz hizmetlerin nedeni yüzde ellinin üzerindeki oranlarla Merkezi İdare olarak görülmektedir.

İşletmenin bulunduğu yerleşim yerinin en önemli sorunu olarak merkezi idareden kaynaklanan sorunlar her üç yerde de yüksek oranda olduğu ancak bu oranın en yüksek Karahayıt beldesinde olduğu tespit edilmiştir. Ekonomik nedenlerden kaynaklandığını ifade edenlerin en yüksek oranı ise Pamukkale beldesi olmuştur.

Her üç yerleşim yerinin de bölgesel gelişimi mekânsal açıdan çoğunlukla kendi coğrafi alanı yönüne doğru olmasını istemekte, başka diğer bir yöne doğru olmasını isteyenlerin içerisinde en yüksek oran Pamukkale beldesi olduğu söylenebilir. Diğer yerleşim yerlerinin en çok gelişmek istedikleri yön ise Pamukkale beldesine doğru olduğu ifade edilmiştir.

Köylere ilişkin sonuçlar: Develi köyünün ÖÇK Bölgesinin coğrafi açıdan merkezi bir yerde ve ayrıca Denizli’ye yakın mesafede olmasının yanında kiraların da uygun olması nedenleriyle kirada oturmak durumunda olanlara cazip gelmektedir. Bu nedenle, Yeniköy köyüne göre ev sahibi olmayanların oranı Develi köyünde daha yüksek çıkmıştır.

Kültürel olarak bakıldığında; gazete, kitap okuma alışkanlığı, sinema ve tiyatroya gitmenin oldukça düşük olduğu söylenebilir.

Köylerde en çok ekilen mahsulün hububat ve sırasıyla; buğday, mısır, pamuk, arpa, darı, yonca, nar vb. oldukça değişik ürün çeşitleri olduğu görülmüştür. Bölgede su sorunu yaşanmasından dolayı mısır ve pamuk üretiminde gerileme yaşanmaktadır. Eğer su sorunu çözümlerse bu üretimin tekrar artabileceği belirtilmiştir.

Köylerde genel olarak ekilen mahsulün toptancıya satıldığı, bunun yanında uygun fiyat ve uygun pazar şartlarına göre değişim gösteren alıcılara da satış yapıldığı ifade edilmiştir.

Her iki köyde de yaklaşık eşit oranlarda sebzeçilik ve meyvecilik yapıldığı anlaşılmaktadır. Diğer grubunda ise bölgede; zeytin, nar, bağcılık vb. alanlarda tarımsal faaliyet gösterenlerden oluşmaktadır.

Arazinin verimini artırmak için gübreleme, ilaçlama vb. her türlü tedbirlerin alındığı ifade edilmiştir.

ÖÇK Bölgesinin en önemli sorunlarından birisi suyun yetersiz olmasıdır. Suyun yeterli olduğu görüşünü bildirenler tarım ve hayvancılık yapmayanlardan oluşmaktadır.

İkinci iş yapma durumu Yeniköy'de yüksek düzeyde çıkmıştır. Yeniköy köyünde hâlihazırda çiftçilik ve hayvancılık büyük oranda yapılmakta olup, eğer sıcak su gelirse seracılık yapma arzularının yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Sıcak su ile seracılık her iki köy için cazip gelen bir alan olarak öne çıkmaktadır. Yeniköy'de ise turizm işletmeciliği ve hayvancılık diyenlerin oranı dikkat çekicidir. Turizm sektöründeki beklentileri yanı sıra hâlihazırda geçim kaynaklarından olan hayvancılığın sürdürülmesi taraftarı oldukları da anlaşılmaktadır.

Yapmayı düşündükleri ikinci işin adı: hayvancılık, tarım işletmeciliği, seracılık, turizm sektörü; otel işletmeciliği, pansiyonculuk, çay bahçesi işletmeciliği ve diğer alanlar ise tekstil, market, bakkal, emlak ve inşaatdır.

Yeniköy köyünde Develi köye göre daha yüksek oranda hayvancılık yapılmaktadır. Yeniköy köyünde büyükbaş hayvancılık, Develi köye göre daha yüksek oranda hayvancılık yapılmaktadır. Küçükbaş hayvancılık Develi köyde Yeniköy köyüne göre kısmen öndedir.

Hayvan ürünlerini satılmasına ilişkin görüşlerde ise Yeniköy köyünde aracıya, Develi köyde ise mandıra ve dükkânlara diyenler yüksek oranda çıkmıştır. Diğer cevabını verenler ise köyde toplama merkezlerinde ürünlerini satanlardan oluşmaktadır.

Canlı hayvan pazarlamasında; her iki köyde de aracıya, mezbaha ve her ikisine de yönelenlerin eşit oranlarda olduğu tespit edilmiştir.

Hayvancılık ve tarım sektöründe çalışan ailelerin zahmetli ve emek isteyen bir iş yapmaları nedeniyle, karşılığında alınan gelirin tatmin edici olmadığı düşünülmektedir. Köydeki gelirlerin ailelerin geçimleri için yetersiz olduğunu düşünenlerin oranı bu nedenlerden dolayı kısmen yüksek çıkmıştır.

Kredi desteği talebine bakıldığında; Develi köyde Yeniköy köyüne göre daha yüksek oranda kredi desteği alındığı anlaşılmaktadır.

Birlik/Kooperatife üye olma durumu Yeniköy köyünde Develi köye göre daha yüksek orandadır.

Merkezi ve yerel yöneticilerin köyü ziyaret etme sıklıklarına ilişkin verilen cevaplar oldukça yüksek düzeyde çok az olarak ifade edilmiştir.

Köyün daha iyi şartlara kavuşması için merkezi hükümetten ve de valilikten dikkate değer oranda destek beklentisi olduğu anlaşılmaktadır.

Köyünden başka bir yerde yaşama isteğinde; Denizli merkez diyenler olmakla birlikte, köylerinden memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Ancak köy dışına çıkışların olduğu, bunun nedenlerinin başında iş, eğitim ve evlilik olarak ifade edilmiştir. Bu bulgunun her iki köy için de benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Günlük ihtiyaçlar için alışveriş amacıyla büyük oranda Denizli merkez tercih edilirken özellikle Develi köy diğer seçeneği ile Akköy pazarı ile Pamukkale ve köy yerinde kurulan pazarlarda

alışveriş yapıldığı ifade edilmiştir.

Köylerde beş on sene önceki iş alanları ile bugünkü iş alanları arasında ki değişiklik her iki köyde de yaklaşık olarak aynı oranlarda değişim yaşandığı bildirilmiştir. Her iki köyde de beş on sene önceki iş alanı çiftçilik olup, pamuk üretimi yapılırken bugün büyük oranda bugün ise sulama suyunun azalmasına bağlı olarak hayvancılığa geçiş yapıldığı ifade edilmiştir.

STK ve idari birim çalışanlarının Pamukkale ÖÇK bölgesine ve faaliyetlerine ilişkin görüşlerine bakıldığında; Yerel Gönüllü Kuruluşların %52,6 ile en yüksek düzeyde katılım sağladıkları görülmüştür. Katılımcıların temsil ettikleri kurum ya da kuruluşların; Pamukkale Su Birliği %10,5, Yerel İdare (Belediye Başkanlığı, Muhtar, İhtiyar Heyeti) %21,1, Kamu Çalışanı (Kaymakamlık, Eğitim-Öğretim, Belediye, vb) %15,8 düzeyindedir.

Bölgede yerleşim yerlerinde işletmelerin çoğunlukla kurallara uygun faaliyet göstermedikleri şeklinde görüş bildirilmiştir. Bunun yanında, araştırma sonuçlarına göre, denetimlerin yeterli düzeyde yapılmadığı da ifade edilmiştir.

Bölgedeki destek beklentisi; maddi destek ve altyapı desteği şeklindedir.

Bölge turizmi açısından tarihi ve doğal zenginliklerin korunması için çoğunlukla tüm önlemlerin (katılımcı yönetim, profesyonel işletmecilik ve yöre halkının kültürel gelişimi) alınması ifade edilmiştir.

ÖÇK yönetimi için öneriler doğrultusunda sonuçlar ise şöyledir; mülki idarenin yetkilendirilmesi, ÖÇKK ve yerel yönetimler, meslek örgütleri yetkilendirilmesi ve katılımcı örgütsel yapı.

Turistlerle ilgili sonuçlar ise şöyledir: Turistlerin büyük oranda (%70,83) yerli olduğu, yabancı turistlerin daha az (%29,17) olduğu görülmüştür. Karahayıt büyük oranda yerli, Pamukkale ise yabancı turistlerce tercih edilmektedir. Turistlerin geldikleri yerler genellikle şunlardır: Almanya, Ankara, Antalya, Bodrum, Fas, Fransa, Gürcistan, Hatay, Hong Kong, Tayvan, Tayland, Isparta, İstanbul, İzmir, Japonya, Konya, Muğla, Trabzon.

Katılımcıların %62,50'lik kısmının erkeklerden oluştuğu görülmüştür. Araştırmaya katılanlar arasında 56 yaş ve üzeri ve 26-35 yaş arası %29,17'şer oranla büyük çoğunluğu

oluşturmaktadır. %79,17 oranla katılımcıların büyük bölümünün evli olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumları ise en fazla (%29,17) ilkokul mezunu olduğu tespit edilmiştir. Ortaöğretim-Lise ve Lisans mezunları takip etmektedir.

Meslek dağılımına bakıldığında, katılımcıların ev hanımı hariç, eşit oranlarda olduğu, ev hanımının %8,33 oranla diğerlerinden önde olduğu anlaşılmaktadır. Oldukça değişik meslek gruplarından katılım olduğu söylenebilir.

Bölgeye ilk kez gelenlerin çoğunlukta olduğu ancak ikinci çoğunlukta olanlar sürekli gelenlerdir. Katılımcıların büyük bir bölümünün (%83,33) bölgeyi çok beğendiği ve tekrar ziyaret etmeyi düşünmektedir.

Katılımcıların yarısının bölgeyi sağlık amaçlı ziyaret ettiği, tatil amaçlı gelenlerin de %20,83 olduğu görülmüştür. Bölgeyi ziyaret edenlerin yarısından fazlası bir haftadan çok (%54), 1-2 gün kalanlar ise (%31,82) ikinci sırada yer almıştır.

Bölgeyi ziyaret eden turistlerin çoğunun (%79,17) bölgede geçirdiği zamanın yeterli geldiğini ve en uygun zaman olarak Ekim ayının (%40) olduğunu ifade etmişlerdir.

Katılımcıların büyük bölümünün (%70,83) sosyal alanları yetersiz bulunduğunu söylemek mümkündür. Bunun yanında %25'inin olumlu ve %4,17'sinin de kararsız olduğu görülmüştür. Diğer hizmetlerden büyük oranda memnun kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına göre turistlerin %37,50 oranında bölgenin tüm özelliklerinden etkilendiğini söylerken, sağlık turizmi ve kaliteli su diyenlerin oranının %29,17 olduğu, %16,67'lik bir kesiminin doğa güzelliğini ve %12,50'lik bir kesimin de tarihi sit alanını beğendiği söylenebilir.

%20,83'lük bir kesimin bölgenin eksiklikleri ile ilgili fikri olmadığı ve %20,83'ü tanıtımları yetersiz bulunduğu görülmüştür. Bunların yanında, çok yönlü alışveriş merkezlerinin olmayışı ve yöresel ürünlerin pazarlanmaması eşit oranda (%16,67) katılımcı tarafından belirtilen eksikler arasındadır. Turistlerin %4,17'sinin ise güvenliği yetersiz bulmuştur.

VIII.2 Öneriler

Denizli’de jeotermal enerjinin kullanımını engelleyen bir takım sebepler vardır. Bu sebepleri kısaca, tabii sorunlar, yanlış kullanımdan kaynaklanan sorunlar, hukuki sorunlar, yetişmiş eleman eksikliği, politik yaklaşımlar, devlet politikası ve bölgesel sorunlar olarak sıralayabiliriz. Öncelikle ülkemizde jeotermal enerji konusunda yasal boşluklar mevcuttur. Jeotermal enerjinin kullanımı konusunda devlet politikası yetersiz kalmaktadır. Devlet jeotermal enerji ile ilgili konularda özel sektörü teşvik edici önlemler almalıdır. Yine ülkemizde jeotermal enerji konusunda yetişmiş eleman sayısı oldukça azdır. Bu sayının artması için ülkemizde üniversitelerde “jeotermal mühendisliği” gibi bölümler açılarak bu eksiklik kapatılmaya çalışılmalıdır. Ayrıca yerel yönetimlerde jeotermal enerji ile ilgili çalışmalara devamlılık kazandırmak açısından yerel yönetimlerin bu konuda sürekli bir politikalarının olması gerekmektedir. Tüm bunların yanı sıra halk jeotermal enerjiyi tanımamaktadır. Halkın bu konuda bilgilendirilmesi için yerel yönetimlerin üniversiteler ile birlikte hareket ederek konferanslar düzenlemeleri gerekmektedir. Böylece halkın jeotermal enerji konusunda bilgi sahibi olması sağlanmış olacaktır. Sürdürülebilir kalkınma için tükenmeyen ve çevre kirliliği yaratmayan jeotermal enerjinin öneminin ilköğretim çağından itibaren okullarda öğretilmesi, gelecek kuşakların bilinçlendirilmesi için şarttır. Denizli’nin modern bir şehir statüsüne kavuşmasında etkili olacağı açık olan jeotermal enerjiden maksimum düzeyde yararlanabilmek için tüm karar vericilerin en kısa sürede harekete geçmeleri gerekmektedir. Pamukkale ÖÇK bölgesi için jeotermal enerjinin etkili kullanımı ile hem turizm alanında hem de yerleşim bölgelerinde devam eden toplumsal yaşamın sürdürülebilirliğinin artırılması büyük önem taşımaktadır. Öncelikli olarak var olan sorunları çözüme götürecek bölge insanlarının beklentilerini makul şekilde karşılayabilecek merkezi ve yerel idarenin birlikte hareket edeceği düzenlemelerin getirilmesi gerekmektedir.

Bölgenin gelişimi için bölgedeki istihdama yönelik beceri ve yeterlik kazanmayı sağlayacak eğitim kurumlarının açılabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığınca yabancı dil, turizm ve sağlık meslek liselerinin açılması önemlidir.

Yukarıda ifade edilen sonuçlar da dikkate alındığında, yerleşim yerlerine göre gelişebilecek sektörler ve alanlar; Karahayıt’ta turizm işletmeciliği, Pamukkale’de turizm işletmeciliği ve seracılık, Akköy’de yine seracılık gelişebilecek sektör ve alanlar olarak öne çıkmaktadır. Jeotermal suyun hem turizm hem de turizm dışında kullanımı tüm dünyada oldukça

yaygınlaşmaktadır. Oldukça temiz, çevreyi kirletmeyen bir enerji çeşidi olarak seracılık, hayvancılık, konut ısıtma alanlarında örnekleri mevcuttur. Bu bakış açısı ÖÇK bölgesi için etkin bir biçimde kullanıldığında tüm yerleşim yerlerinin gelişebilecek sektör ve alanlarına katkıda bulunabileceği söylenebilir. Açılımların bu doğrultuda yapılabilmesi önemlidir.

Bölgede kadınların büyük bir kısmı ailece yapılan turizm, tarım ve hayvancılık işletmelerinde diğer aile üyeleriyle birlikte çalışmaktadır. Ancak kadınların işgücüne katılan emekleri herhangi bir değerlendirmeye dâhil edilmemektedir. Her ne kadar 3-4 kişilik hane halkına sahip çekirdek aile düzeni göze çarpmaktaysa da kadınların ev dışında çalışmaları geleneksel kalıplardan dolayı, eğitim düzeyinin düşük oluşundan dolayı ve çoğunluğun orta gelir düzeyinde bulunmasından dolayı düşüktür. Bölgede yapılacak planlamalarda, kadın iş gücünün verimli hale getirilmesi noktasında tedbirlerin alınması gerekmektedir. Böylece, çalıştığı halde yeterince aktif görülmeyen kadının toplumsal anlamda öne çıkarılmasına yardımcı olacaktır. Ancak, bu konuda daha ışık tutucu bir yaklaşım ortaya koyabilmek için, bölgede kadınlar açısından daha detaylı bir saha çalışmasının yapılması önemle önerilir.

Pamukkale ÖÇK Bölgesine karayolu ile ulaşım esnasında çevrenin genel görünümünün sıradan ve hatta bakımsız köy yolu intibası uyandırdığı genel bir görüştür. Turizm broşürlerinde yer alan sadece muhteşem traverten görüntüsü olduğundan buraya gelen turistler çevreyle karşılaştıklarında hayal kırıklığına uğramaktadırlar. Bu oluşan çevre görüntüsünü, ortadan kaldıracak düzenlemelerin yapılması için bölgeye hizmet veren tüm kurumların işbirliği içinde olması gerekmektedir. Bölgenin bütünü için bu düzenlemeler birlikte düşünülerek dikkate alınmalıdır.

Pamukkale ÖÇK bölgesinin yönetimi, bölgenin var olan sorunların çözümü bölgenin turizm potansiyelinin geliştirilmesi ve bölgenin topyekün kalkınması için bölge halkının ÖÇKK'dan büyük beklentisi olmuştur, ancak zaman içinde beklentilerin karşılanamaması, görünürde olumlu değişikliklerin yapılamamış olması ÖÇKK'dan beklentilerde bir zayıflamaya yol açmıştır. Her şeye rağmen araştırma bulguları ÖÇKK'ya yönelik ümitlerin, azalma eğiliminde olmakla birlikte, yine de devam ettiğini göstermektedir. Bu durumda ÖÇKK, bölgede çalışmalarını tanıttak bilgilendirme toplantıları düzenleyerek, yöre halkının ÖÇKK faaliyetleri konusunda aydınlatılmasını sağlamalıdır. Bu araştırmanın uygulama çalışmaları sırasında halkın çalışmaya katılımı, duygu ve düşüncelerini paylaşmaya açık yürekli yaklaşımı ÖÇKK'nın bu bölgeye yönelik hazırlayacağı tanıtım ve eğitim benzeri faaliyetleri kolaylaştıracaktır. Bu durumda

ÖÇKK'nın bölgenin beklentilerini, yerleşim yerlerinin özelliklerini dikkate alarak bütünlüğü sağlayacak biçimde gerçekleştirmesi gerekecektir.

Bölgede, yerel yönetim yetkilerinin ÖÇK bölgesi içindeki faaliyetlerinin eşgüdümle yürütülebilmesi için bunlar ile ilgili tüm birimlerin görev, sorumluluk ve yetki alanlarının tanımlanarak ortaya konması işlerin sağlıklı olarak yürütülmesi açısından önemlidir. Böylece aynı amaca yönelik faaliyetlerde çakışma, kaynak ve zaman israfı önlenecektir.

Bölgenin bilindiği gibi birden çok özellikli bir ÖÇK bölgesi olması nedeniyle, ÖÇKK'nın bölgede bu durum hakkında bilinçlendirmeyi artıracak nitelikte eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri olmalıdır. Bu eğitim faaliyeti, örgün eğitim kurumlarında çevreyi tanıma ünitesi içinde verilirken, bir taraftan da yaygın eğitim yapılmalıdır. Bu eğitimin yürütülmesinde yerel idareciler, eğitimciler, sağlık elemanları, STK'lar, saygın ve objektif bakış açılı ileri gelenler aktif rol almalıdırlar. Bu eğitimin ÖÇKK ve yerel yönetimlerle koordineli bir şekilde planlanması ve gerçekleştirilmesi, faydalı olması bakımından önemlidir.

Bu ÖÇK bölgesinde yerleşim yerlerinin her birinin sahip olduğu farklı gelişimsel potansiyelleri, bölgenin ortak imkânları ve özellikleri göz önüne alınarak değerlendirilmelidir. Böylece bölgede düzensiz gelişimin önüne geçilebilecek şekilde yönlendirmeler yapılarak ÖÇK içindeki tüm yerleşim yerlerinin gelişimine izin verecek uygulamalar öne çıkarılmalıdır. Bunu yapabilmek için bölge halkının farklılıklarının birlikte ve bütün içinde birbirini tamamlayacak şekilde olduğunda kendilerine daha fazla fayda sağlayacağı gösterilmelidir. Bu noktada ÖÇKK bölgenin belirtilen potansiyelini dikkate alarak planlamalarını gerçekleştirmelidir. Araştırmanın sonuçlarında bölge yerleşim yerlerinin her birinin kendi yerleşim yerini diğerlerine göre daha fazla öne çıkarma arzusunda olduğu da dikkate alındığında, bunun ne kadar gerekli olduğu anlaşılmaktadır.